

(1) Pokud není stanoveno jinak v § 7, ani nejde o případ § 5, odst. 3, přísluší za znárodněný majetek náhrada.

(2) Pro určení náhrady je rozhodný stav znárodněného majetku podnikníka v den převzetí národním podnikem a závazků k němu v tento den náležitých. Náhrada se rovná obecné ceně majetku, vypočtené podle úředních cen ke dni vyhlášení dekretu, a není-li těchto cen, zjištěné úředním odhadem, po odečtení pasív.

(3) Při určení náhrady se nepřihlíží k hodnotě:

- navyřezaného vyřazeného nerostného bohatství,
- baňských oprávnění podle §§ 22 a 41 obecného horního zákona,
- práv majitelů pozemků podle § 1, záhlaví I, část VII dočasných soudních pravidel z roku 1861, platných na Slovensku,
- majetku určeného pro sociální, vzdělávací nebo podobné účely.

...

Generální linie výstavby socialismu

A. GOTTFWALD, K., *Kupředu k vybudování socialismu v naší vlasti*. Referát na IX. Sjezdu KSČ. Otištěno v: *Protokol z IX. Řádného sjezdu Komunistické strany Československa*. V Praze 25. - 29. Května 1949. Praha, ÚV KSČ Svoboda 1949, s. 89, 99-104.

B. SLANSKÝ, R., *Jak zajistit budování socialismu v naší vlasti*. Referát na IX. Sjezdu KSČ. Otištěno v: *Protokol z IX. Řádného sjezdu Komunistické strany Československa*. V Praze 25. - 29. Května 1949. Praha, ÚV KSČ Svoboda 1949, s. 126-139.

C. ZAPOTOCKÝ, A., *Naš základní úkol – první Gottwaldova pětiletka*. Referát na IX. Sjezdu KSČ. Otištěno v: *Protokol z IX. Řádného sjezdu Komunistické strany Československa*.

V Praze 25. - 29. Května 1949. Praha, ÚV KSČ Svoboda 1949, s. 183-184, 189-202.

D. ŠIROKÝ, V., *Industrializácia Slovenska – pevný základ věčného bratrstva českého a slovenského národa*. Referát na IX. Sjezdu KSČ. Otištěno v: *Protokol z IX. Řádného sjezdu Komunistické strany Československa*. V Praze 25. - 29. Května 1949. Praha, ÚV KSČ Svoboda 1949, s. 273-279.

A. Klement Gottwald: Kupředu k vybudování socialismu v naší vlasti

Soudruzi a soudružky

...

VIII. sjezd nemohl nikoho nechat na pochybách, že v Komunistické straně Československa má dělnická třída a pracující lid předvoj a sílu, která nedopustí reakční zvrát poměrů, nedopustí opakování se roku 1920, nedopustí, aby se moc opět vrátila do rukou pánů, nýbrž bude za všech okolností dbát, aby moc dělnické třídy, moc lidu, byla rozšiřována a upevňována. To byl generální příkaz VIII. sjezdu straně a jejímu vedení.

Dnes, po více než třech letech od VIII. sjezdu zahajujeme IX. sjezd strany. Mým úkolem je podat sjezdu zprávu, jak strana a její vedení tento generální příkaz VIII. sjezdu plnilo.

...

Dovolte, abych nyní přešel k některým otázkám, které s touto naší další cestou souvisí. Nebo jinými slovy: co musíme hlavně dělat dnes, abychom se k vyřešené metě dostali?

1. Ve všech oborech našeho národního hospodářství musíme plnit a splnit pětiletý hospodářský plán, a to nejen kvantitativně, nýbrž také kvalitativně. Akce darů republiky, konaná na počest dnešního sjezdu strany, ukázala mimo jiné, jak mnoho skrytých rezerv v

hospodářství ještě máme. Běží o to, tyto rezervy najít a mobilizovat. Běží o to, aby náš znárodněný průmysl vyráběl více, lépe a levněji, než jak se vyrábělo za kapitalistů. Běží o to, aby naše znárodněné stavebnictví stavělo rychleji a laciněji, než stavěl soukromí podnikatelé. Běží o to, aby naše znárodněná doprava dopravovala rychleji a spolehlivěji než dob doprav soukromá. Běží o to, aby naše znárodněně peněžnictví pracovalo účelověji než za dob soukromých bankéřů. Běží o to, aby náš znárodněný obchod obchodoval lépe a povětš, než jak činil obchod soukromý. Prostě my jsme povinni tyto pravdy našemu pracujícímu lidu znovu a znovu opakovat a organizovat všechny jeho tvůrčí síly na splnění tohoto úkolu. My si nemůžeme dovolit vypráhnout, byť i jen na chvíli. Necht' naši reakční nepřátelé doma i za hranicemi se nám vysmívají, že pořad úderů máme, soužití máme a brigádujeme. Nakonec je přece jen přejde smích, neboť i zde platí, že kdo se směje naposled, ten se směje nejlépe. (*Velký potlesk*)

My neustaneme trpělivě, ale houževnatě vysvětlovat všem pracujícím lidem, že udržet moc a nepřipustit návrat kapitalistického panství, to konec konců znamená lépe hospodařit než kapitalisté. (*Potlesk*) Mluvit o cestě k socialismu a na tuto pravdu zapomínat mohl by jen člověk nevědomý a neodpovědný. My však nejme ani nevědomí ani neodpovědní, a proto i v této věci říkáme lidem pravdu!

2. Ruku v ruce s rozšířením a zlevněním výroby bude možno zlepšovat zásobování obyvatelstva potravinami a spotřebním průmyslovým zbožím. V tom je také jeden ze zásadních rozdílů mezi našim lidově demokratickým řádem a kapitalismem. Za kapitalismu vede zvyšování výroby ke krizi a k nezaměstnanosti, kdežto v našem řádu vede vyšší výroba k zlepšení životní úrovně pracujícího lidu. Nynější stav, kdy máme zejména v potravinách, v textilu a v obuvi vázané hospodářství a kdy jsme v těchto věcech mohli uvolnit trh jen v omezeném rozsahu a při tom poměrně za vysoké ceny – tento stav není ani ideální ani trvalý – nýbrž je to východisko z nouze a přechodné. Naši politikou napříště bude podle možnosti další a další zboží uvolňovat a ceny na volném trhu snižovat. Jak rychle to budeme moci provádět a kdy budeme s vázané hospodářství vůbec zrušit a ceny sjednotit – to závisí jednak od růstu průmyslové výroby, od přesného plnění smluvních dodávek našich zemědělců, jakož i od rozvoje zahraničního obchodu. Ostané právě věcera vláda usnesla některá zlepšení v zásobování, která vstoupí v platnost od 1. června a která prakticky ukáží, že to s touto politikou míníme vážně. (*Velký potlesk*) Současně však jsme povinni lidem říci, že by bylo neodpustitelnou lehkomyšlností právě v oblasti organizace zásobování činit nějaká ukvapená a neuvažovaná opatření, která by nakonec poškodila široké masy pracujícího obyvatelstva.

3. Musíme dále rozšiřovat a upevňovat veřejný socialistický sektor našeho národního hospodářství a omezovat a vytlačovat prvky kapitalistické. Znárodněné a združstevněné podnikání má v našem veřejném životě hrát stále významnější roli, zejména také v oblasti distribuce. Tato politika není namířena proti živnostnictvu jako celku. V tomto směru vznikla v poslední době řada nedorozumění. Jak se věci mají ve skutečnosti a co se skutečně stalo? Stalo se to, že jsme na začátku roku nemohli živnostníkům vydat šátenky. To se nestalo ze zásadních důvodů, nýbrž proto, poněvadž se nám na všechny nedostávalo. Stáli jsme totiž před otázkou, jak zlepšit zásobování vázaného trhu textilem a obuví a současně část tohoto zboží zajistit pro volný trh. Bylo proto nutno šátenky vyhradit námezdně pracujícím, sociálním důchodcům a drobným a středním zemědělcům. My známe, že u některých drobných živnostníků došlo k tvrdostem. Ale my jsme stáli před úkolem, zavést stůj co stůj pořádek do zásobování textilem a obuví, zabezpečit velké většiny obyvatelstva smesitelné zásobování textilem, konfekcí a obuví, i když smad to bude někde bolet. Ostatně fakt je, že při vydávání šátenek se všude postupovalo velmi benevolentně, takže dnes má šátenky na 85 % všeho obyvatelstva. Dále je potřeba říci několik slov na adresu soukromého obchodu, a to především zase obchodu s textilním zbožím.

Vý vítě, co nám to dalo námahy, než jsme do zásobování textilem přivedli jakžtakž pořádek. Nešlo to a nešlo ani tehdy, kdy jsme vyřadili textilní velkoobchod a zavedli státní velkoobchod. A co se stalo? Stalo se to, že státní velkoobchodny přídělovaly soukromým textilním obchodníkům zboží na zboží, toto zboží však nedošlo k právoplatným spotřebitelům, nýbrž mizelo namože pod pultem a na černém trhu. Nezbýlo prostě nic jiného, než aby si znárodněný textilní a konfekční velkoobchod vytvořil vlastní prodejní síť přímo spotřebiteli, aby lidé na své legální šatenkové body také skutečně dostali patřící jim zboží. Dále nesmí být také zapomenuto, že živnostníkům se dostalo velké pomoci zavedením jednotné živnostenské daně, která jim přinesla podstatné snížení danového břemene. Konečně je také skutečností, že náš dvoletý a pětiletý plán a celkový náš hospodářský rozmach zabezpečil našemu řemeslnictvu dostatek práce a že bankroty a konkursy živností, které jsou za kapitalismu trvalým zjevem, u nás úplně přestaly. Opakuji proto, že naše politika rozšiřování a upevňování socialistického sektoru v hospodářství a omezování a vytlačování kapitalistických prvků není namířena proti živnostnictvu jako celku. Je ovšem nutno, aby živnostníci sami našli kladný poměr k vyšším formám podnikání, aby spolupracovali s podniky národními, komunálními a družstevními, aby se sami sdružovali ve skutečná družstva a tak dále.

4. Musíme pro socialismus získat vesnici, malého středního rolníka a izolovat vesnického bohače. Naše státní statky, komunální a jiné veřejné statky naše velkovýkrmny a jiná zařízení pro hromadný odchov dobytka a domácího zvířectva musí se na vsi stát názorným příkladem a vzorem, který malým a středním rolníkům prakticky předvede všechny výhody socialistického velkopodnikání v zemědělství. Bude nutno síť státních strojních a traktorových stanic značně rozšířit a vybavit je náležitým strojním parkem. Rozsah pěstování obilovin a traktorových strojů, musí být velmi podstatně rozšířen, aby pracující zemědělcům byla jejich těžká práce citelně usnadněna a ulehčena. Naše zemědělská výkupa a prodejní družstva musí svoji pozornost soustředit na službu malým a středním zemědělcům. Konečně je třeba postupně provádět zákon o jednotném zemědělském družstvu (Potlesk.) a postarat se o to, aby členům jednotného zemědělského družstva plynuly z tohoto členství praktické výhody.

Základní metodou veškeré naší politiky a práce na vesnici je metoda názorného přesvědčování a aktivní účasti širokých vrstev malých a středních rolníků. Blok, svazek dělnictva se základní masou pracujícího rolnictva je pro přechod vesnice k socialismu nezbytností. To musí mítí neustále na mysli všichni naši pracovníci, zejména ti, kteří jsou činní na venkově. Vesnický úsek práce a politiky strany bude mítí v příštích letech stále větší a větší význam. Neboť tak stojí otázka: nebude u nás socialismus bez přechodu vesnice k socialismu. A nebude u nás přechodu vesnice k socialismu bez bloku, bez svazku dělnické třídy se základní masou drobných a středních rolníků. (Velký potlesk.)

6. Zkušenost nás učí, že pro budování socialismu si musí pracující lid vytvořit a vychovat vlastní inteligenci, pocházející z jeho středu a s ním třídně a ideologicky spjatou. Budeme proto dále rozšiřovat síť škol a kursů, v nichž schopní a nadaní dělníci a rolníci synové a dcery budou se urychleně školit, aby mohli zaujmout odpovědná místa v hospodářství, ve veřejné správě, ve Sboru národní bezpečnosti, armádě a ve veřejném životě vůbec. (Potlesk.) Dosavadní zkušenosti v tomto směru potvrzují, že mezi naši dělnickou a rolnickou mládeží oběho pohlíví je mnoho a mnoho skrytých talentů, které po určité přípravě jsou s to zasiať v různých oborech našeho lidově demokratického řádu vedoucí funkce. (Potlesk.) Kromě tohoto přechodného krátkodobého školení nových kádrů musíme daleko seriózněji přikročit k tomu, abychom regulovali příliv na střední a vysoké školy i po straně sociální. Jsme hrdí na to, že náš lidově demokratický

stát vydává na své školství tak velké obnosy, jako málokterý stát jiný. Nemůžeme však být spokojeni s tím, jestli za tyto státní a lidové prostředky jsou stále ještě vychovávány příliš mnohé protistátní a protilidové živly. (Hlučný potlesk.) Naše školy, zejména střední a vyšší, musí lidově demokratické republice vychovávat lidi věrné a věci lidu a národa oddané. (Potlesk.) Pro reakci není ani na našich školách místa. (Potlesk.) Vedle prohloubení školení odborného musíme naši novou inteligenci v kurzech i ve školách vychovávat v duchu nejpokrokovějšího světového názoru, v duchu dialektického a historického materialismu, v duchu marxismu a leninismu. Není náhodou, že kapitalisté zavírají před dialektickým a historickým materialismem a marxismem a leninismem síť učilišť na deset zámků. Vědí, že to je světový názor nové třídy, třídy, které patří budoucnost, třídy dělnické. (Velký potlesk.) My bychom se dopustili vážného opominutí, kdybychom se nesnažili, aby tento pokrokový světový názor se stal názorem celé naší lidově demokratické společnosti. (Potlesk.)

B. Rudolf Slánský: Jak zajistit budování socialismu v naší vlasti

Naše budovatelské úkoly v průmyslu

Ale dosaženými výsledky se nemůžeme spokojit. Na všech úsecích naší výroby máme ještě mnoho nedostatků, výrobnost práce je dosud nízká, kvalita mnoha výrobků je ještě špatná, ještě se mnoho plýtvá cennými surovinami a pohonnými látkami. Nerozvinuli jsme ještě širší boj za snížení výrobních nákladů atd.

Na nás, na straně závisí, abychom nedostatky ve výrobě rychleji odstraňovali než dosud a abychom, jak to včera před námi vytýčil soudruh Gottwald, nacházeli a mobilizovali všechny skryté rezervy.

Prvním naším úkolem je dál a mohutněji než dosud rozvíjet socialistické soutěžení a údernické hnutí. Výrobnost práce můžeme dál zvyšovat za jedné podmínky, za podmínky, že další statistice dělníků a techniků, budou vtaňovány do socialistického soutěžení, budou pracovat údernickým způsobem. Proto se musíme po skončení předsjezdové soutěže soustředit na organizování ještě širšího socialistického soutěžení.

Rozšířit soutěžení a údernické hnutí

To znamená nespokojovat se tím, že máme na závodech první desítky úderníků, ale usilovat o to, abychom jich měli sta a tisíce, abychom přenesli údernické zkušenosti na největší počet dělníků. Budeme organizovat porady a školy údernické práce, na nichž by úderníci učili své spoludělníky údernickému způsobu práce. Budeme posílat úderníky, aby sami ukazovali svým spoludělníkům, jak mají údernicky pracovat. Chceme mít celé party a celé dílny údernické.

Rozšíření údernického hnutí dosáhneme dále tím, že budeme odstraňovat vše, co toto hnutí brzdí, že především ostře odmítneme všechny ty, kteří se na úderníky dívají nevrzlivě, chtějí jejich práci znevažovat nebo dokonce jim házet klacky pod nohy. A úderníci vám řeknou, že marážejí ještě na mnoho překážek.

Soudružka Cibulková ve Fulneku podala zlepšovací návrh, který umožnil, aby přešla na dva stroje, čímž ušetřila závodu 65 000 Kčs ročně. (Potlesk.)

Soudružce Cibulkové po týdnu práce na dvou strojích byl stržen úkol o 50 %, takže si vydělává stejně jako dříve.

Takový poměr k úderníkům nesmíme trpět.

Úderníkům musí být věnována co největší pomoc a podpora. Jejich výkony, překonávající normy, mají být po zásluze odměňovány. (Velký potlesk.)

Stranická organizace na závodech je povolána, aby hnutí úderníků podporovala, aby se stala jeho organizátorem. Ale mnoho komunistů na závodech ještě plně nepochopilo význam socialistického soutěžení a údernického hnutí. To vyplývá už z toho faktu, že je dosud malý

počet komunistů údemníků. V závodních organizacích máme téměř 900 000 členů a proti tomu je údemníků jen kolem 65 000, a to ještě mnozí z nich nejsou komunisté.

Co komunisti, to údemník

Přičina, proč členové strany na závodech nejsou dosud ve větším počtu údemníky, tkví v tom, že nepochopili, co znamená vedoucí úloha komunistů ve výrobě, že se má projevit především v tom, aby komunisti byl vzorem v budovatelské práci, aby šel druhým příkladem vstříc. Proto je povinností komunisty na závodech, aby byl údemníkem v práci. Údemníci je výrazem vysoké politické uvědomělosti. Jaký je to komunistka, který se nechá předehonit nekommunistickými dělníky a dělnicemi, dělnickou mládeží! Proto budem razit a uskutečňovat heslo: „Co komunisti na závodech, to údemníci!“ (*Bourlivý potlesk*)...

Všestranná podpora a rozvoj údemnického hnutí, další rozšiřování socialistického soustředění, to je přední úkol strany na budovatelském úseku.

Zlepšovat jakost výrobků

Musíme dále obrátit pozornost na zlepšování jakosti výrobků našeho průmyslu. Chvátil jsem soudruhy z textilu, že plní a překročí výrobní plány, že odstranili mnohé nedostatky ve výrobě. Ale je ještě mnoho stížností na jakost textilních výrobků. Horší jakost není způsobována jen nedostatkem dobrých surovin, ale špatným a někdy přímo nedbalým zpracováním. Do obchodního domu ARA byla dodána 6. dubna zásilka prádlového flanelu, který měl trhlíny; týž obchodní dům dostal tištěnou látku dámskou, která pouští barvu, pánské košile, jež byly ušity ze dvou různých druhů látek. Vlněné šaty z pěkného materiálu mají kimonové rukávy, do nichž se ruce nevejdou. Všobecně jsou stížnosti na to, že obleky, šaty pro ženy, pletené zboží, prádlo se málo hotoví ve velkých číslech. Mnoho druhů zboží je z nevhledného materiálu...

Vážné jsou stížnosti na špatnou jakost polotovárů. Jsou stížnosti na válený materiál z Vítkovic a Třince, že je nerovný a se značnými povrchovými vadami, na ocelové odličky z Třince, které zavinují mnoho zmetků, na zmetkové trubky z Chomutova, na zakřivené, hruboláté mosazné tyče z čelákovických kovohutí atd.

Je třeba, aby na každém závodech byla organizována technická kontrola, která by zjišťovala jakost přímo na pracovišti, aby každé ředitelství závodu mělo oddělení technické kontroly, jehož vedoucí bude osobně odpovědný za jakost výrobků, a aby byly stanoveny i trestní sankce pro hrubě zanedbávání této odpovědnosti. (*Velký potlesk*)

Za zlepšení jakosti musí vést boj především organizace strany na závodech, která ve spolupráci s odborovou organizací musí zaměřit socialistické soustředění nejen na překonávání norem, ale také na dosažení nejlepší jakosti výrobků. Treba podporovat údemníky, kteří si ukládají zlepšovat jakost výrobků.

Strana i správa závodu musí mít na paměti slova soudruha Stalina, že „zboží je konec konců vyráběno ne pro výrobu, ale pro spotřebitele“.

Stejně tak je třeba dbát na dodržování lhůt. Je nutno zavádět uzavírání pevných kontraktů s ustanovením lhůt, jakosti, druhu, s pokutami za nedodržení podmínek.

Šetřit surovinami

Nyní o šetření surovinami. Pro nás, jako zemi dovážející suroviny, je životní hospodářskou otázkou šetření surovinami a nahrazování dovážených surovin umělými hmotami. Všichni konstruktéři, technici i dělníci, musejí vyvinout největší iniciativu v šetření surovinami. Péče o úsporu surovin musí začít už v konstrukci. Konstruktéři se musejí starat o snižování váhy, používání slabších průřezů apod. Úsporu surovin možno dosáhnout změnami technologického procesu, zmenšováním odpadů, jako jsou na příklad třísky, zbytky kusů, výřezy.

A současně musíme nahrazovat těžko dostupné suroviny náhradními a umělými hmotami. Na příklad při výrobě telefonních přístrojů se dají použít pro číselník bakelitové výlisky místo mosazného plechu. Náš chemický, báňský, textilní, sklářský průmysl by měl mnohem rychlejším tempem budovat výrobu umělých hmot a vláken, věnovat velkou podporu výzkumníctví na tomto poli. Také naši zlepšovatelé, jejichž hnutí se stále šíří rozvíjí, by měli věnovat zvláštní pozornost těmto problémům.

Hospodaření podle rozpočtu

Ještě pomalu zavádíme na závodech hospodaření podle finančního rozpočtu. Nemůžeme vést účinný boj za snížení výrobních nákladů, nemá-li správa závodu a celé osazenstvo propracováno, jaké jsou výrobní náklady pro jednotlivé složky výroby.

Poněvadž nejsou propracovány výrobní náklady pro dílny a jednotlivá pracoviště, je soustředění dosud jednostranně zaměřeno jen na množství výroby a nikoliv také na to, aby byly ušetřeny velké částky snížením výrobních nákladů.

Vypracování finančního rozpočtu předpokládá zavedení pevných přejímacích a prodejních cen, zavádění norem spotřeby materiálu a energie, norem využívání strojů a zařízení, norem zásob, mzdových fondů, aby na každém tomto úseku bylo možno kontrolovat výrobní náklady a snižovat je.

Abychom hospodaření podle rozpočtu přineslo výsledky, třeba kombinovat přísnou centralizaci v plánování s největší operativní samostatností závodu a materiálním zainteresováním závodu na výsledcích hospodaření. Jestliže závod ušetří na výrobních nákladech, stanovených plánem, má ušetřená částka patřit závodu, má z ní být vytvořen závodní fond, kterým disponuje ředitel závodu a který má být použit na rozšíření výroby, stavbu bytů pro dělníky, na prémie údemníkům, na kulturní a sociální potřeby pro osazenstvo.

Provádíme nyní reorganizaci hospodářského aparátu v průmyslu, odstraňujeme zbytečný centralismus, rušíme ředitelství národních podniků, odříznuté od výroby a vytváříme ředitelství sídlící na základních závodech, dáváme ředitelům závodu větší pravomoc – to vše nám pomůže lépe řídit závody a lépe plnit výrobní úkoly.

Kromě těchto opatření třeba vyřešit v brzké době důležitý problém na závodech: zvýšit autoritu mistrů.

Zvýšit autoritu mistrů

Mistr bezprostředně řídí výrobu v dílně, na něm závisí osud výroby. A proto je třeba, aby měl k plnění tohoto úkolu dostatečnou autoritu, odpovědnost i pravomoc.

A, jaké je postavení mistrů na závodech dnes?

Mnozí dělníci se dívají na mistra ještě po staru, po kapitalistickou, vidí v něm popoháněče.

A tento poměr dělníků k mistrům vede k tomu, že mistři se bojí, jsou shovívaví k dělníkům, nežádají na nich plně využít jejich pracovního času, lepšího využití strojů, lepší kvality práce. Bojí se to žádat, aby neměli nepřijemnosti na závodech.

Tento stav musíme co nejrychleji a radikálně změnit. Organizace strany i odborů musí podpořit autoritu mistrů tak, aby se mistři nebáli žádat na dělnících dobré a plné výkony, musí se zástat dobrých a odborně zdatných mistrů. Mistři špatné a nespolehlivé budeme však odstraňovat.

Musíme také zvýšit odpovědnost mistrů. Mistr musí být odpovědný za plnění výrobních úkolů ve své dílně, za věsné zásobování dělníků nástroji a materiálem, za údržbu a plné využití strojů. Na mistrovi budeme žádat, aby přísně dbal na dodržování pracovní disciplíny, na vysokou kvalitu výrobků, zabráňoval zmetkům. Současně musí mistr pomáhat údemníkům, věnovat péči těm, kteří soustředí za zvýšení výrobnosti práce.

Proto musíme učinit z mistra plnoprávného výrobního dílovedoucího se širokými právy nařizovat a volat k odpovědnosti své podřízené. Musíme však také zlepšit jejich platové

podmínky. Podle platové vyhlášky mají dnes odborní mistři plat od 3 000 do 4 300 Kčs a vrchní dílovedoucí, kterému je podřízeno několik mistrů, má počáteční plat 4 500 Kčs. V mnoha závodech nám říkají, že za těchto platových podmínek je těžko sehnat mistra, ba jsou případy, že mistři odcházejí zpět na dělnickou práci, poněvadž si kvalifikovaní dělníci v úkolu v některých závodech vydělají více než mistři. Musíme mistra zainteresovat na výrobních výsledcích jeho dílny nebo oddělení a vyplácet mu prémie.

Jen tehdy, když zvýšíme autoritu, odpovědnost a pravomoc mistrů, když je budeme odborně a politicky školit, podaří se nám dosáhnout lepší organizace práce a výroby na závodech.

A stejně třeba zlepšit i poměr k celé technické inteligenci na závodech, vážit si dobrých odborníků, i když nejsou členy strany, zlepšovat jejich pracovní i platové podmínky, pomáhat je školit politicky i umožnit jim doplňovat jejich technické znalosti....

II. OBRÁTIT POZORNOST CELÉ STRANY K VESNICI

A nyní k některým problémům naší zemědělské politiky.

Hlavní linií naší zemědělské politiky bylo získání největšího a hlavního spojení dělnické třídy, získání malého a středního rolníka. Správnost této politiky byla potvrzena praxí. Tato politika byla jednou z hlavních příčin, proč reakce, spoléhající na vesnici, byla v únoru izolována a poražena.

Také pro budoucnost zůstává hlavní směrnicí naší další zemědělské politiky vytvářet ještě těsnější spolupráci s malým a středním rolníkem, všemožně pomáhat povznášet jejich hospodářství družstevní svépomocí, vymanovat je z vlivu vesnických boháčů, získat vesnici pro socialismus, jak to ve svém referátu formuloval soudruh Gottwald.

Po listopadovém zasedání Ústředního výboru, na němž soudruh Gottwald vytýčil úkol omezovat a vytlačovat vesnické kapitalisty, začali jsme dělat tuto politiku, začali jsme zbavovat vesnické vykořisťovatele rozhodujících pozic v družstvech, v jednotném svazu, v národních výborech, zbavovat je práva disponovat traktory a mlátičkami ve strojních družstvech a tzv. volných sdruženích, začali jsme na ně uvalovat větší dodávkové povinnosti.

Sotva jsme začali dělat tuto politiku, již vidíme, jak se zlobně ozvali, projevíli zarputilou nevráživost a leckde sáhli i k projevům odporu. Organizují především odpor proti zakládání zemědělských družstev, v nichž právem vidí účinný prostředek, kterým se malí a střední zemědělci osvobodí ze závislosti na nich.

Víme, že zbytky vykořisťovatelů, kteří po znárodnění průmyslu, bank a parcelaci velkostatků zůstali nepočteněji zastoupeni na vesnicích, se dobrovolně nesmíří se svým osudem.

Ale nelekáme se jejich odporu a na nás záleží, abychom jej mohli v zárodcích zdat.

(*Potlesk*)

Utřížit svazek s drobnými středními rolníky

Především záleží na komunistech na vesnici, na jejich správné politice, jak ji formuloval soudruh Gottwald. Záleží na tom, abychom dovedli politicky izolovat vesnické boháče, získat na svou stranu všechny malé a střední rolníky. Pak bude hrstka vykořisťovatelů bezmocná. Všude tam, kde komunisté začali dělat správnou politiku v rozpisu dodávek, řídili se směrnicí soudruha Gottwalda, aby velkým bylo ukládáno více, malým a středním rolníkům uložováno, má strana velkou autoritu mezi pracujícími zemědělci. Tam rolníci plní dodávky, soutěží v jejich přetvořování, zvyšují živočišnou výrobu, podléhají se na předsejzdové soutěži darů republiky, vítají založení jednotných zemědělských družstev a aktivně se účastní na jejich budování. Všude tam, kde komunisté řeší v národním výboru všechny záležitosti obce tak, aby se zvyšovala hospodářská a kulturní úroveň drobných a

středních rolníků, aby v obci nerozhodoval vesnický boháč, aby mu nebylo nadřazováno, tam se kolem strany semklí všichni pracující lidé v obci. Ale tam, kde komunisté na vesnici se prohlašují proti těmto zásadám, tam mají proti sobě veřejné mínění v obci, tam nalézají vesničtí boháč zřivnou půdu pro uplatňování svého vlivu na malé a střední rolníky. Proto prvním příkazem pro komunisty na vesnici je dělat politiku prospěšnou drobným a středním rolníkům a postihující vesnické vykořisťovatele.

Politika Národní fronty na vesnici

Druhým příkazem pro činnost komunistů na vesnici je, aby neodmítali, ale pěstovali spolupráci s čestnými představiteli druhých stran, stejně jako se zástupci mimostraničských organizací, s uvědomělými bezpartijními rolníky, a přibírali je k projednávání a rozhodování o všech veřejných a budovatelských otázkách. Tam, kde komunisté tak číní, tam nemají obtíže se zakládáním jednotného zemědělského družstva, s rozpisem a plněním dodávek, poněvadž tuto politiku jim aktivně pomáhají provádět i nekomunisté. Tam, kde komunisté si sami obsadili národní výbor a akční výbor, mimořádnou výživovací komisi, jednotný svaz zemědělců, kde nepřítahují a nepřesvědčují nekomunistické vrstvy pracujícího lidu, nedbají jejich názorů, tam nemají také dostatečnou podporu pro svoji politiku.

Je proto příkazem pro všechny naše organizace na vesnici, aby prováděly důsledně a v nejšířším měřítku politiku Národní fronty, politiku nejužší spolupráce se všemi pracujícími vrstvami národa. (*Velký potlesk*)

Jednotná zemědělská družstva

Konečně třetím příkazem pro naše vesnické organizace je, aby podporovaly všechny formy družstevního organizování rolníků, jak o tom mluvil soudruh Gottwald na listopadovém zasedání Ústředního výboru i na tomto sjezdu, aby tak činily zakládáním a rozvíjením všestranně činnosti jednotných zemědělských družstev. Družstva, toť cesta, po níž dojdeme na vesnici k socialismu, jak nás učí soudruh Lenin a Stalin. (*Potlesk*)

Musíme se poučit z dosavadních zkušeností při budování jednotných zemědělských družstev. Mnoho našich soudruhů si dostatečně neuvědomovalo celý dosah a význam budování jednotných zemědělských družstev, domnívali se, že provedeme rychlou organizační kampaň a vše půjde snadno jako při jiných obvyklých kampaňích.

Strana neprovedla ani řádnou objasňovací kampaň ve vlastních řadách a někteří členové strany, kterým nebylo objasněno, co jsou jednotná zemědělská družstva, a kteří proto nebyli přesvědčeni o jejich prospěšnosti, zakolísali a dostali se pod vliv reakce. Tam, kde okresní výbor a vesnická organizace se dobře připravily na celou kampaň, bylo dosaženo úspěchu.

Jak máme nyní postupovat, poučení těmito zkušenostmi?

1. Znovu a důkladně vyjasnit všechny otázky jednotného zemědělského družstva ve všech orgánech strany a zvláště v základních organizacích na vesnici. Musíme odstranit jakékoli nejasnosti a kolísání, aby každý člen strany nejen politiku strany hájil, ale také aktivně pomáhal zakládat a budovat JZD. (*Potlesk*) Ale proti těm členům, kteří přes všechno trpělivě přesvědčování budou kolísat a podléhat reakčním názorům, musíme zakročit, a jde-li o nenapravitelně kolísající živly, vyloučit je z našich řad. (*Velký potlesk*) Budování jednotných družstev a plnění ostatních úkolů v zemědělství bude nejlepší projevkou všech našich členů a funkcionářů na vesnici. (*Potlesk*)

2. Po vyjasnění otázky ve straně musíme projednat založení jednotných zemědělských družstev s představiteli druhých stran i s těmi bezpartijními rolníky, kteří mají ve vesnici vliv. Je přesvědčovat a získat pro založení družstva a také je navrhout do přípravného výboru družstva. I pak nespěcháme se svoláním veřejné schůze, ale napřed provedeme osobní agitaci dům od domu, určíme soudruhy, kteří navštíví jednotlivé zemědělce, zjistí jejich názory a

budou je přesvědčovat. K této práci přibereme také soudušky, které leckdy lépe pochopí prospěšnost zemědělského družstva než muži a mohou pak ovlivnit ženy celé vesnice.

3. Při zakládání jednotného družstva nebudeme se honit jen za množstvím, ale raději založíme družstva nejprve v několika obcích, kde jsou pro to nejlepší podmínky, z těchto družstev se budeme snažit učinit vzorná družstva, dobře vybavená stroji i jiným zařízením. Založením družstva naše práce však nekončí, ale teprve začíná. Založeným družstvům musíme věnovat všemožnou péči, pomáhat jim organizovat první kroky činnosti, pomáhat při budování nových zařízení, jako jsou drůbežárny, prádelny, telefony, elektrifikace atd. Uvidíme-li rolníci v sousedních obcích na praktickém příkladě, co jednotná družstva jsou, jaký prospěch jim přinesou, získáme všechny pracující rolníky pro družstevní myšlenku. (Velký potlesk.)

Pomáhat vesnickým organizacím

Plnění těchto úkolů na vesnici nebude snadné. Třídní boj na vesnici se bude zotřívávat. A naše vesnické organizace nejsou k němu dostatečně ideově vyzbrojeny a mají ještě hodně nedostatků. Politická a ideová úroveň našich kádrů na vesnicích není na dostatečné výši. Jsou obce, kde na vedoucích funkcích ve straně a v národních výborech nejsou nejuvědomilejší komunisté z řad malých a středních rolníků. Máme ještě vesnické funkcionáře, kteří dělají politiku, ovlivňovanou sousedskými a příbuzenskými poměry (Velký potlesk.), kteří, i když sami jsou malí a střední rolníci, podléhají vlivu v jejich pozadí stojících vesnických boháčů a reakcionářů. V novém filmu „Vzbouření na vsi“ je dobře vystižen typ našeho vesnického vyřadiláka, bývalého agrárního starosty, který síce nemá žádnou funkci, ale doveče ovlivnit chudé maloroľníky a pomoci nich působit i na rozhodování národního výboru. Máme obce, v nichž organizace strany jsou pasivní, aktivně pracuje jen několik málo funkcionářů.

Naším úkolem je obrátit pozornost celé strany k vesnici.

Straně musíme vysvětlit, jaké vážné úkoly nás na vesnici čekají, co znamená úkol získat vesnici pro socialismus. Vesnické organizace mohou tento úkol úspěšně splnit jen tehdy, když budou naň připraveny a dobře ideově i organizačně vyzbrojeny. Proto nutno poskytovat každodenní účinnou pomoc a podporu vesnickým organizacím. Proto nutno do vesnice posílat naše nejlepší pracovníky, organizátory, řečníky i učitele.

Hlavní tíže úkolů a odpovědnost za stav vesnických organizací je na okresních výborech strany. Ty jsou povolány, aby přenášely politiku strany do základních organizací, mají se o ně každodenně starat.

Abyste mohli okresy splnit tyto své úkoly, musíme pokládat pomoc vesnickým organizacím za svůj přední politický úkol a základně změnit své dosavadní pracovní metody....

Patronáty závodů nad vesnicemi

Kromě toho stavíme před celou stranu další důležitý úkol: organizovat patronáty celých závodů nad jednotlivými skupinami vesnic.

Posílali jsme dosud do vesnic různé stroje, žňové a jiné brigády. V poslední době jsme v tom polevili. Zatím je třeba v tom nejen nepolevovat, ale ještě v daleko větším měřítku posílat dělníky do vesnic. (Potlesk.) Chceme, aby menší závody si vzaly stálý patronát nad skupinami vesnic, velké závody patronát nad celými okresy a uvnitř velkých závodů jednotlivé dílny patronát nad skupinami vesnic.

Musíme k tomu vybrat ty nejuvědomilejší dělníky, které nejprve důkladně seznámíme se zemědělskými problémy, budeme je instruovat, jak mají rolníky přesvědčovat, jak pomáhat naší vesnické organizaci v její politické i organizační práci, jak jí předávat své zkušenosti ze závodní organizace. Spolu s politickou prací budou rolníkům pomáhat při spravování strojů a elektrifikaci vesnic, při žňových a jiných pracích. Zvláště bude účelné, aby pro každé nové založené jednotné zemědělské družstvo byl určen patronátní závod nebo dílna většího závodu

a aby dělníci, zajišťující do družstva, udržovali v pořádku stroje, pomáhali budovat různá nová zařízení družstva a hlavně pomáhali družstvům politickou prací.

Už dosavadní zkušenosti ze zájezdů dělníků do vesnic nám ukázaly, že dělníci doveďou přesvědčovat rolníky a rychle se orientovat v problémech vesnice. (Potlesk.)

Kulturní pomoc vesnici

Konečně je třeba poskytnout vesnicím pomoc kulturní. Zvláště se musíme starat, aby do vesnic, podléhající vlivu klerikální reakce, byli posláni nejlepší učitelé, aby tam byl založen Československý svaz mládeže, aby tam přišlo kino, aby tam byl zaváděn rozhlas, pořadány kulturní zájezdy, pomáhající tam založit divadelní a pěvecké kroužky, Sokol atd.

Strojní stanice a státní statky

Důležitým prostředkem k získání vesnice pro socialismus jsou státní strojní stanice a státní statky. Dnes máme 335 okresních strojních stanic a 110 poboček se 4 000 traktory a 2 000 samovazy, které ulehčují pracujícím rolníkům jejich práci a vymanují je ze závislosti na vesnických boháčích. Strojní stanice jsou ve stálém styku se všemi vesnicemi a mají proto možnost pomáhat našim vesnickým organizacím v jejich práci, zvláště při budování jednotných zemědělských družstev. Přijede-li traktorista do vesnice, nesmí se spokojit jen tím, že udeří svou práci s traktorem a zase odjede, nýbrž je třeba, aby uměl s rolníky projednat všechny jejich problémy. Při uzavírání smluv o orbě nebo sečení projedná i misní možnosti rolnické svépomoci, společného osevního plánu a jiných opatření k využití strojů, k zvýšení zemědělské produkce prostřednictvím jednotného družstva. Tyto úkoly mohou splnit jen politicky vyspělí ředitelé a traktoristé strojních stanic, které musíme vybrat především z třídně uvědomělých dělníků ze závodů, dát jim potřebné agrotechnické vzdělání a seznámit je dokonale s naším zemědělskou politikou.

Musíme vybudovat na každé strojní stanici závodní organizaci strany, která bude dbát o plnění politických i výrobních úkolů strojních stanic, o to, aby strojní stanice pracovaly co nejproduktivněji, snižovaly výrobní náklady, měly co nejméně neproduktivních částí, co nejvíce využívaly stroje.

Státní statky po provedení nových zákonů o pozemkové reformě značně vyrostly a mají dnes 1 900 dvorů se 437 000 ha zemědělské půdy a 63 000 zaměstnanců. Státním statkům připadá velká úloha při budování socialismu. Mají být vzornými hospodářstvími a příkladem toho, jaké výhody přináší socialistické velkopodnikání, jak vysoké produktivity rostlinné i živočišné výroby je možno při tom dosáhnout. Naše státní statky jsou teprve na cestě stát se vzornými hospodářstvími. Mohou se jimi stát jen tehdy, když důsledně provedou reorganizaci celé své správy, reorganizaci, pokud jde o kádry a metody správy. (Potlesk.)

Ve státních statcích je dosud mnoho lidí starého byrokratického aparátu, kteří byli zvyklí plnit jen úřední příkazy bez vlastní iniciativy. Celý aparát správy musí být rychle doplněn novými lidmi. Bude třeba ještě odvážněji než dosud vyhledávat nové lidi z řad nižších pracovníků, odborné je školit a nebát se dosazovat drobné zemědělce, zemědělské a průmyslové dělníky za šafáře, správce a ředitele. ... Tam, kde dobře pracuje závodní organizace strany na statcích, tam jsou zaváděny i nové formy organizace práce, tvoření první úderky, mobilizování zaměstnanců k plnění a překročení výrobních plánů. Strana musí věnovat stálou péči strojním stanicím i státním statkům a pomáhat jim v jejich práci.

Nakonec je třeba připomenout k práci ministerstva zemědělství, ministerstva výživy a Ústředí pro hospodářství zemědělskými výrobky. Před těmito ústředními orgány stojí nyní nové vážné úkoly, kterým musí operativněji přizpůsobovat svou činnost.

Je třeba, aby mnohem více prováděly své zásady prostřednictvím krajských a okresních národních výborů. (Potlesk.), neobcházely je, ale spolupracovaly s nimi. Národní výbory jim

pomohou kontrolovat práci agronomů, strojních stanic, státních staříků, hospodářského družstva v krajích a okresech, zjišťovat a odstraňovat jejich vady a nedostatky.

Je také nutno, aby všechny akce rozpisů výrobních a dodávkových plánů byly včas připravovány a dosaženo toho, aby lhůty k jich provádění nemusely být tak krátké, že není pak možno tyto závažné úkoly důkladně projednat a zajistit jejich provedení. (Polesk.)

Ústředí pro hospodářské zemědělské výroby musí rychle zmenšit svůj veliký aparát o 7 000 zaměstnanců (Polesk.), vzniklý sloučením trhových svazů, výsadních společností a jiných institucí, prozkoumat své kádry s hlediska politické spolehlivosti a odborné zdatnosti. (Polesk.)

C. Antonín Zápotocký: Náš základní úkol – první Gottwaldova pětiletka

Soudruzi a soudružky,

Mám promluvit o nejdůležitějším a základním úkolu naší cesty k socialismu, to je plnění naší první Gottwaldovy pětiletky...

Teprve únorem 1948, kdy byl odražen a zmařen reakcionářský puč, byla zajištěna a otevřena českému a slovenskému lidu cesta k socialismu. To postavilo naši komunistickou stranu, která byla strůjcem únorového vítězství, před nově a dalekosáhlé úkoly.

Jedním z těchto hlavních úkolů je pětiletý výrobní plán. Nejedná se v něm o nic menšího než o vybudování socialistické výroby. Bez socialistické výroby není socialismus. Socialismus má dát lepší životní úroveň všemu lidu. Proto musí být socialistická výroba lepší, vykompletnější a produktivnější, než byla výroba kapitalistická. Má-li být takovou, musíme ji plánovat. Musíme si uvědomit nedostatky staré výroby a nejen se o to snažit, ale dovést je opravdu překonat a odstranit.

Gottwaldova pětiletka

Přecházíme k otázce pětiletého plánu, musím znovu připomenout tolikrát vzpomenutá slova soudruha Klementa Gottwalda v Ústřední plánovací komisi z 10. října 1947 při stanovení zásad pětiletého plánu:

„Kdybychom setrvali při dnešní, nevyhovující průmyslové skladbě, pak je zřejmé, že naše hospodářství by bylo vystaveno nebezpečným otřesům a že by nebylo možno zaručit plný jeho rozvoj a vzestup životní úrovně.“

Hlavním cílem mého stručného referátu na dnešním sjezdu je: obrátit pozornost celé naší strany, všech funkcionářských kádřů i členů na fakt, že pětiletka má, podle slov soudruha Gottwalda, za úkol ne už jen obnovovat, ale skutečně přebudovat naše hospodářství průmyslové i zemědělské.

Nemá jen navazovat na starou kapitalistickou strukturu, ale má ji tam, kde přebudování potřebuje, přebudovávat, odstraňovat tam, kde nevyhovuje, ještě lépe využívat a zdokonalovat to, co se osvědčilo a co se ukázalo dobrým, krátce řečeno: pětiletka má přecházet na všech polích výroby i hospodářství, v průmyslu i v zemědělství, v distribuci i ve veřejné správě, od staré kapitalistické chaotičnosti k cílevědomému plánovanému socialismu. (Polesk.)...

Také my jsme svou národní revoluci roku 1945 a odražením kontrarevolučního puče naší reakce v únoru 1948 udělali ohromný skok kupředu na poli politického řádu, zlomili politickou moc reakční kapitalistické buržoazie a demaskovali i její lžisocialistické a pseudodemokratické pomocníky.

Toto nesporné politické vítězství, které u nás z milionů pracujících dělá teprve skutečně rovnoprávné a svobodné občany, staví však i nás s bezohlednou přikrostití před hlavní úkol, dovršit politické vítězství hospodářskými úspěchy. (Polesk.) Špatně dopadne hospodář, který chce žít a utrácet jen z toho, co zdědil.

Pracující lid stal se opravdu po únoru hospodářem v naší republice. V jeho rukou, umu, příli, pracovní obětavosti a přičinlivosti leží otázka dalšího vývoje. Je možno buď dovést zděděné, ale zanedbané a málo ještě vynášeji hospodářství k budoucímu rozkvětu a zvrstění, anebo těžce dobyté dědictví marnotratně utratit, rozplýtvat a zbankrotovat.

Statistice dělníků, žen i mládeže tento velký revoluční hospodářský úkol pochopily, zařadily se do práce, jakmile padlo světepé panství hitlerovské okupace. Statistice přenesly bojovný elán na pracovní pole a proměnily revoluční nadšení v nadšení tvůrčí radostné práce.

Jen toto pracovní nadšení zachránilo nás od katastrofy, jen ono může nás přenést i přes dnešní přechodné obtíže, splnit naše výrobní plány, otevřít dokotán brány šťastné budoucnosti. (Polesk.)

Jsou, pohříchu, u nás ještě i mnozí dělníci, „revolucionáři“, socialisté a komunisté, kteří stále nechtějí pochopit tuto pravdu. Dominují se, že porážkou kapitalismu a reakce je již vše vykonáno a vše opatřeno. Všeobecný blahobyt že už je na dosah ruky. Proto, že je možno nyní stavět jen požadavky, oddávat se blahým snům a inkasovat plným rukama revoluční vymoženosti.

To však není pravda. Svě hospodářství a šťastnou budoucnost si musíme teprve budovat svou vlastní usilovnou prací. (Velký polesk.)

Nашe situace je jistě lehčí, než byla situace sovětského pracujícího lidu v prvních letech po vítězné skončené sociální revoluci a dobytí moci. Ruský lid stál zde osamocen proti kapitalistickému obklíčení. My nejsme osamoceni. Opiráme se o spojení se silným Sovětským svazem (Velký polesk.), který již dobudoval socialismus a nastupuje další vítěznou éru budování komunismu. (Velký polesk.) Opiráme se o přátelství a spojení se s lidové demokratickými republikami na severu, východu i jihu. (Polesk.)

Ještě však nepominulo kapitalistické nebezpečí na západě a nezútočovali jsme ještě se všemi pozůstatky kapitalismu u nás.

Kapitalistické a reakcionářské elementy se namnoze těžko smlíují s porážkou, kterou utrpěly. Cítíce naprostou politickou bezmocnost, snaží se aspoň co nejvíce brzdit, sabotovat a někdy i přímo zločinnými akcemi poškozovat naši novou hospodářskou výstavbu. Vědí, že politicky a mocensky prohrály svůj boj proti socialismu. Nevzdaly se však ještě naděje, že by mohly znemožnit aspoň jeho hospodářskou výstavbu. Nešťití se použít k tomu nejnemravnějších a nejzlomnějších prostředků. Kdyby mohly, nešťitily by se ani vyvolat novou válku. Chtěly by nás znervóznit a odvrátit od usilovné a trpělivé budovatelské práce. Nebylo by pro ně větší radosti, než kdybychom sami ohrozili veliké dílo socialistického budování a upadli do krizi a chaosu svou neschopností, nedostatkem ostrážitosti a dobré vůle učít se, nedostatkem trpělivosti odstraňovat a překonávat přechodné překážky, nedostatkem odpovědnosti vykonávat správně svěřené nám úkoly, anebo kdybychom překomným maloměšťáckým radikalismem chtěli uskutečňovat předčasně věci, pro jejichž uskutečnění jsme nesplnili předpoklady a o jejichž trvalé zajištění jsme se nepostarali zvýšenou produktivitou své práce. (Polesk.)...

I pro nás, československé komunisty, je jediná cesta, která stála před sovětským pracujícím lidem: splnění pětiletého plánu. My jej splníme. (Bouržijní polesk.)

Chťel bych se nyní zastavit u některých praktických otázek plnění našeho pětiletého plánu.

Přestavba výroby

Je to především strukturální přestavba naší výroby. Musíme výrobu přizpůsobit potřebě, především našeho domácího trhu, ale i spořřebě trhu zahraničního. Musí to být však zahraniční trh, který by neohrožoval naši prosperitu, nevystavoval nás rozmarům kapitalistické konjunktury a nehrozil nás strhnout do krizi. Jaká byla až dosud snaha vysoce průmyslových kapitalistických zemí?

Brdzít rozvoj průmyslové výroby v druhých zemích a snažit se pokud možno vyvážit do nich své výrobky, nejméně spotřební zboží, aby tak byly udrženy v hospodářské odvislosti a byly snadnějším objektem vykořisťování. I výroba našich zemí byla k tomu cíli budována za účasti a závislosti na zahraničním kapitálu. Uvedu jen jeden příklad. Máme velmi rozvinutou textilní výrobu, ale neměli jsme vůbec výrobu textilních strojů a byli jsme plně odkázáni na milost a nemilost zahraničí. Není žádnou tajností, že nám americký kapitál brzdil a sabotoval dodávky důležitých strojů, které sami nevyrobíme, i když jsme je napřed zaplatili. Musíme proto dnes naši výrobu a vývoz orientovat jinak.

Nesmíme mít na zřeteli kapitalistický zisk, jehož dosažení se opírá o vykořisťování průmyslově zaostalých zemí a o snahu udržet tyto země co nejdéle v průmyslové zaostalosti. Musíme rozvoj průmyslu v těchto zemích podporovat a dodávat jim nejen spotřební zboží, ale především stroje, továry, elektrány, cukrovary, lokomotivy atd. (Potěšk.) Proto má tak velký význam naše spojení s lidově demokratickými zeměmi. Proti kapitalistickému heslu, udržovat své spojení a odvislosti a odvislosti, stavíme heslo pomáhat jim k průmyslovému rozvoji v tom vědomí, že tento rozvoj bude činit naše spojení cennější a jejich spotřeba možnosti vzájemné výměny statků s námi bude tím stoupat. Má-li být náš zahraniční trh takto orientován, musí být naše výroba této orientaci přízpůsobena. (Velký potěšk.)

Bylo by nesmyslné stavět jen na rozšiřování vývozu textilu, obuvi apod. I když význam těchto výrobních odvětví nepřehlídíme, jisto je, že hlavní poplávká je a bude i do budoucna růst po obráběcích strojích, elektrárnách, turbínách, těžních strojích, barvivech, umělých hmoždích apod.

Proto je pro nás tak důležité rozšíření našeho těžkého průmyslu, strojírenství a chemie. Proto také pětiletka zaměřuje největší pozornost k investicím v těchto oborech. Kdybychom to neudělali a pokládali za základní jen výrobu spotřebních statků v mylné domněnce, že budeme dále rozšiřovat i jejich vývoz, nedošli bychom ke zvýšení životní úrovně, naopak, upadli bychom do krize.

Výroba spotřebních statků a její rozšiřování má jen tenkrát význam, když se opírá především o domácí spotřebu. Domácí spotřeba roste jen tenkrát, když se životní úroveň širokých mas lidu zvyšuje a jejich koupěschopnost stoupá. (Potěšk.)

Zemědělská výroba

Co platí o průmyslové výrobě, platí stejně o zemědělské výrobě. Chceme-li zvýšit životní i kulturní úroveň venkova a tuto zvýšenou úroveň i do budoucna udržet a rozvíjet, pak je nutno si uvědomit, že za stávajících forem rozrůstání, nannozce primitivního a chaotického zemědělského hospodářství není možno splnění tohoto cíle ani dosáhnout, ani zaručit.

Dřívější agrární politika podporovala velkostatářskou výrobu a snažila se všemi silami o rozmnožování jejich zisků na úkor malého a středního zemědělce. I agrárnícké družstevnictví mělo třídní charakter a hájilo v první řadě zájmy velkostatářů. Musíme dále rozvíjet družstevnictví, ale musíme je přeorganizovat, aby místo hájení zájmů velkých a podpory velkostatářů stalo se oporou a zdrojem blahobytu pro malé a drobné zemědělce. (Potěšk.)

V tom je význam našich jednotných zemědělských družstev. Výhody hospodářské převahy, které nabývali velkostatři v zemědělství nad malými rolníky tím, že mohli racionálněji hospodářit a mechanizace lépe využívat, musí nabývat do budoucna malí zemědělci. Mohou této převahy nabýt jen tenkrát, když svoje hospodářství zorganizují a uzpůsobí tak, aby mohlo mechanizaci a racionalizaci úspěšně využívat.

Při dnešní formě hospodářství to není možné a budoucnost bude zemědělce o tom čím dále tím více přesvědčovat. V kapitalistických zemích bude docházet opět v zemědělské výrobě ke krizovým zjevům. Po válčném a poválečném nedostatku dostaví se při zachování míru nadbytek zemědělských produktů, v první řadě obilnin. Opět dojde ke zjevům, že se

pšenice bude pářit, kukurice házet do moře a sedláci a fármaři budou proletanzováni. U nás k tomu dojíti nesmí a je na nás, abychom zemědělce přesvědčili, že jediná možnost uchránit zemědělce před podobnými katastrofami jsou nové formy hospodářství. (Potěšk.)

Poukazují jen na otázku živočišné produkce. Proč naše dnešní zemědělské hospodářství nám dává stále lehčí kusy a méně žírný dobytek? Nesvádíme to na nedostatek krmiv. Je to především proto, že v malém hospodářství se nevyplatí věnovat dosti péče a pozornosti výkrmu. O tom nás brzy přesvědčí výsledky našich státních, komunálních i družstevních velkovýkrmnů vepřů, dobytka i drůbežů. Za těmito příklady budou muset jít všichni zemědělci. Sdrážkovat se v jednotná družstva, zakládat svoje družstevní velkovýkrmny, drůbežárny, zkrátka organizovat společnou produktivnější výrobu a takto zabezpečovat svou cestu k zajištěné budoucnosti. (Potěšk.)

Dnes je ještě mnoho pochybovačů. Mnozí novým formám nevěří. Nevěřili také velkovýkrmnům před jejich zakládáním, hrozili epidemiemi, morem a vším možným. Především se nepotvrdily. Velkovýkrm se bude zdokonalovat. Protože si ho naše zásobovací poměry a vztůh životní úrovně a tím stoupající spotřeba masa vynucuje. A bude rentabilní. To je znova to, o čem mnozí pochybují. Chtěli by to léčit opět metodou svobodné tvorby cen, to je zvyšování cen. I zde by to byla nesprávná cesta. Dnes je samozřejmě nutno zápasit s mnohými svizelem. Vezměte jen otázku ceny selat. Platíme-li za jedno sele 1 200 Kčs a více, je arci těžko dosáhnout rentability. Až ale rozšíříme chov prasnic při velkovýkrmnách, až budeme produkovat selata levněji, a to je při řádném a pečlivém chovu možné, až výkrmy lépe zorganizujeme, zracionalizujeme, až socialistické soužití a údemictví se stane také mezi ženami-krmíčkami masovým zjevem, až práci těchto, dnes ještě podečňovaných a nannozce špatně placených pracovníků budeme náležitě oceňovat a budeme ji moci i náležitě odměňovat, pak teprve uvidíte, jak pozvedneme úroveň naší vesnice, jak začnou i masy zemědělců a nejmně zemědělských žen chápat, kde vězí cesta k blahobytu. Odmítnou všechny škarohlídy, našeptavače a sabotažníky, chopí se nové práce, vytvořvají krok s průmyslem, splní svou zemědělskou pětiletku a půjdou radostně a nadšeně k socialismu. (Bourlivý potěšk.)

Rozdělení pracovních sil

Zvyšování životní úrovně lidu, zvláště pracujícího lidu, to je to, na co kapitalistická výroba vůbec nebrala ohled, co neměla v programu a s čím nikdy nepočítala. Naopak – ona úmyslně vyvolávala krize i války, aby na lidské bídě, nezaměstnanosti, ničení existencí a snižování životní úrovně co možno nejvíce vydělávala.

Největším úspěchem naší dosavadní hospodářské a výrobní politiky dvouleuky je, že jsme se ubránili nezaměstnanosti. V první republice po světové válce nezaměstnanost byla a je i po této válce ve všech kapitalistických zemích.

My jsme se jí vyhnuli. Neodlehčovali jsme si propouštěním a vrháním pracujících lidí do bídy ani v průmyslu, ani ve veřejné správě, i když tam přetoky pracovních sil existovaly. Ne-snižovali jsme nezaměstnanost životní úroveň lidu.

Pochopitelně se to nemohlo dít bez hospodářských obětí. Chceme se i do budoucna navzdávky nezaměstnanosti uchránit. Nemůžeme to ale činit věčně na účet hospodářských obětí a platiť lidí, které nepotřebujeme ve výrobě, administrativě a veřejné správě. (Potěšk.)

Proto musíme svou výrobu přebudovat a musíme mít i odvalu pracovní síly dále účelně rozdělovat. Musíme účelně využít všechny pracovní rezervy, které máme. S tímto problémem jsme se ve dvouleuky nevyrovnávali. Příčina nevězí v tom, že by to byl neřešitelný problém. Vězí z velké části v tom, že pro jeho řešení nebylo dosti odvahy. Mnozí myslí, že se ubránit nepřijemností, když řešení naléhavých problémů prostě odkládají. Věčně se to ale odkládat nedá.

Náš pětilátek nebude rovnoměrně na všech úsecích splněna, jestliže naléhavý problém správného rozdělení pracovních sil co nejdříve nerozřešíme. (Potlesk.)...

Abychom dosáhli správného rozdělení pracovních sil, bude nutno mnohé převyčlovat, bude nutno mnohé nazíraní zvrátit a mnohá stará přísloví opravit a dokázat jejich naprostou přezřelost v dnešní době.

Vezměte jen staré přísloví: „Ševců, drž se svého kopyta!“ Nemí zaostalejšího, reakčnějšího a neplatnějšího hesla. Mohlo plávit v době primitivní rukovytoby, ale ne v dnešní době technizace a racionalizace. Dnes musíme naopak naši mládeži říkat: Hleď se naučit a hleď poznat vše, co se jen naučí a poznat můžeš. Neupadej do malomyslnosti, máš-li odkládat kopyto své domnělé profesionálnosti a zatařovat se do jiné práce.

Mzdové problémy

Při řešení mzdových problémů po skončené válce a okupaci první naší otázkou bylo odstranění hladových mezd, za kterých se vůbec nedalo žít. Ty jsme odstranili. Odstranění hladových mezd nebylo možno provést bez určité nivelizace. To vyvolalo nesprávný názor, že cílem socialismu je mzdové rovnostářství a nivelizace. Často slyšíme volání: „Každý má stejný žaludek, proto má mít také stejnou mzdu.“ Nesmysl. Předně již tvrzení o stejném žaludku je nepravdivé. Často lidé, kteří mají velký žaludek a hodně snědí, nejméně pracovali. (Velký potlesk. Veselost.) Odměna za práci se neměří podle potřeby žaludku, měří se vyrobenou hodnotou. Ne podle potřeby, ale podle zásluhy můžeme dnes odměňovat. Proto nemůžeme připustit lineární zvyšování mezd. Můžeme a musíme připustit zvyšování za vyšší výkon. S tím souvisí odbourání tak zvaného mzdového stropu, který brání zvyšování mezd v úkolu nad určitě procento.

Nemůžeme to ale opět učinit lineárně. Aby mohl být mzdový strop odbourán, musíme mít pevné mzdové normy. Ty dnes ještě všude nemáme. Jejich zavádění se brání právě tam, kde mzdové normy a úkolové sazby si neoprávněně nadsadili, aby i při malém výkonu dosáhli vysoké mzdy. (Potlesk.) Tam by odbourávání mzdového stropu bylo nesmyslem a podporováním lajdáctví.

Uvedu vám jen jeden příklad, jak se dnes také někteří dělníci dívají na práci a její odměnu. V Karlových Varech právě v nedávné době předložila skupina dělníků, pracujících při vykopávce, požadavek, aby za metr výkopu ve skále byla placena mzda 2 000 Kčs od krychlového metru, nebo 2 600 Kčs týdně při denní práci. Když jim nebylo vyhověno, zanechali práce.

S takovými „stachanovci“ a „úderníky“ bychom pochopitelně socialismus nevybudovali a životní úroveň nezvyšili. Před takovými úderníky, kteří bazírují na vysokých požadavcích a lajdáckých výkonech, naši výrobu a hospodářství, jak se lidově říká, ať pánbůh chrání. (Velký potlesk.)

Hospodaření podle mzdových fondů

Musíme je zavádět. Abychom k němu došli, je nutno naše plánování zdokonalit a prohloubit. Nestačí mít celkové plány. Musí být plánována práce na jednotlivé závody, oddělení, skupiny i dělníky. Bude nutno udělat pořádek také v cenách. Bude je nutno ještě dalekosáhleji plánovat. Ve znárodněné výrobě jsme plánovali. Udrželi jsme ceny v přiměřené výši trojnásobku, namozo jsme ani na trojnásobek nešli, zvláště ne u základních produktů....

Z toho je vidět, jak nám soukromá výroba při svobodné tvorbě cen rozvrátila plánování. Když dnes mluvíme o hospodářství podle rozpočtu, chtěli by i mnozí naši hospodáři ve znárodněné výrobě přejít na systém svobodné tvorby cen a žádají, aby ceny byly stanoveny podle jejich kalkulace. Nic by nebylo nebezpečnějšího. Plánovaná výroba vyžaduje plánované tvoření cen a ne tak zvanou „svobodnou jejich tvorbu“. (Velký potlesk.)

Správně hospodaření podle rozpočtu znamená kalkulovat výrobu, ne zvyšovat ceny, využít kapacitu strojů, zavádět dvě a tři směny, zvyšovat výkony, šetřit materiálem a pohonnými látkami, řádně organizovat přísun, využít zlepšovací návrhy atd., aby i při plánovaných cenách byla výroba rentabilní. (Potlesk.)

Svobodná tvorba cen by znamenala i při znárodněné výrobě podporovat nehospodárnost a obohacování se jedných na úkor druhých.

Investice a jejich úhrada

Máme-li řádně vybudovat a přebudovat naši výrobu, je třeba investic. Na investice je třeba opatřit úhradu. Nechceme-li se stát hospodářsky závislí na zahraničních kapitalistech, je potřeba opatřit úhradu na investice vlastními prostředky. K tomu musí sloužit zvyšování produktivity. Nám stoupá rok od roku výroba, ale nestoupá tak produktivita, to je to, co mnozí naši soudruzi přehlížejí.

Jestliže je hodnota, vyrobená zvýšeným výkonem, plně stravována zvýšenou mzdou, znamená to, že produktivita neroste, naopak upadá. Zde opět narážíme na jeden z nesprávných, dnes často slyšených názorů: „Co z toho mám? Včera jsem pracoval na kapitalistě, dnes pracuji na státě.“ Ano, soudruhu a občane. V tom je ten velký rozdíl mezi včerejškem a dneskem. To, co včera vydělával na tvé práci kapitalista, vyděláváš ty a stát. Stát, to jsi dnes ty a všichni tvoji spoludělníci. (Bouřlivý potlesk.) Nestačí proto, abys pracoval jen pro sebe, chceš-li dosáhnout vysoké životní úrovně a zabezpečit si ji i pro případ stáří, invalidity, pro svoje děti atd. Proto nemůžeš a nesmíš na svůj stát zapomínat. Jinak nebude možno budovat školství, zavádět národní pojištění, zlepšovat výrobu, budovat nové závody, zvelebovat zemědělství, stavět nové domy atd. (Potlesk.)

Nebojme se, soudruzi, komunisté, těchto problémů. Nebojme se bojovat proti nesprávným názorům a potírat je....

K zajištění lepší budoucnosti musíme zdokonalit naši výrobu. Abychom ji zdokonalili, musíme do ní investovat. Náklady na investice musí ultradit naše výroba zvýšenou produktivitou. Aby mohla výroba zvýšit produktivitu, nesmějí zvýšené mzdy pohltit všechnu hodnotu zvýšených výkonů. To musí chápat každý dobrý hospodář, a nepochopí-li to, zbankrotuje.

Náš dělnická třída a pracující lid se stal hospodářem, musí se proto učít správně hospodařit. Neumějí-li to ještě všichni, je tu naše strana a my, komunisté, její funkcionáři a členové, abychom to všichni pracující naučili. (Bouřlivý potlesk.)

Údernictví, socialistické soutěžení, stachanovština.

O všech těchto a celé řadě jiných nových pracovních metod, jimiž je možno a nutno zvyšovat výrobu a produktivitu práce, se u nás dnes již mnoho mluví a píše. Bylo by však nesprávné nepřiznat si, že všechna tato hnutí jsou ještě v plenkách a nepřekročila ještě meze pokusů, tápání a hledání správné orientace v praxi. Nechci tím nikterak podceňovat to, co bylo na tomto poli doposud vykonáno. Čest a chvála všem těmto statečným průkopníkům, kteří měli odvahu vystoupit proti starým, zaostalým názorům, nedbali zaujetí a nepřiznání, kterou proti sobě často u spoludělníků vyvolávali, dovedli lámat normy, podávat zlepšovací návrhy, pracovat a myslit, jak svůj výkon zvýšit, a znovu myslit a pracovat. Mnoho jich sedí dnes zde jako delegáti našeho sjezdu. (Potlesk.) Jejich průkopnická práce bude po zásluze doceněna teprve tehdy, až se naše údernictví a soutěžení stane opravdu masovým hnutím. Má-li údernictví a soutěžení přinést opravdu kladné výsledky, nesmí být jen hnutím jednotlivců a málo početných skupin, musí být hnutím pracujících mas. Dosáhnout, aby se jím stalo, je úkolem naší strany a všech, jejích příslušníků.

Nechci dávat, soudruzi, žádné moudré rady. Dávat moudré rady a mít dobré nápady, to není ta nejtěžší věc. Těžší věc je umět dobré nápady a rady uskutečnit v praxi. (Potlesk.) Na to

D. Viliam Široký: Industrializácia Slovenska – pevný základ večného bratrstva českého a slovenského národa

Industrializácia Slovenska a v súvisе s ňou zabezpečenie všestranného rozvoja Slovenska tvorí takto hlavný obsah politiky našej strany v slovenskej otázke. Pokladám za potrebné obrátiť pozornosť zjzdu na niekoľko zásadných otázok industrializácie.

Industrializácia Slovenska je nerozlučnou súčasťou hospodárskeho rozvoja celej Republiky. *(Veľký poľesk.)*

Leninsko-stalinská poučka plánovaného hospodárstva nás poučuje o tom, že plánované hospodárstvo musí dosiahnuť neustály a pritom rýchlejší vzostup výrobných síl, ako dosiahol kapitalizmus. Plánované hospodárstvo môže takýto rozvoj výrobných síl dosiahnuť iba vtedy, keď zabezpečí všestranný rozvoj všetkých krajov a začlenenie všetkých materiálnych a ľudských síl do výrobného a hospodárskeho procesu. Z tejto zásady plynie nutnosť industrializácie krajiny, ktorá za kapitalizmu zaostala v priemyselnom vývine. Vzhľadom na zákon nerovnomerného vývinu kapitalizmu bol to osud celej východnej a juhovýchodnej Európy, kde preto všade po odstránení kapitalizmu nastolil sa program industrializácie. Československo má v tomto smere odlišné postavenie, lebo zatiaľ, čo jeho východná časť – Slovensko, bola priemyselne zaostala. Západná časť – české krajiny, patria k najpriemyselnejším krajom Európy. Vďaka tejto skutočnosti prebieha industrializácia Slovenska v priaznivých podmienkach – pri súčasnom zvyšovaní životnej úrovne všetkých pracujúcich zložiek národa. Pokračuje v týchto podmienkach, lebo sa opiera o všestrannú podporu hospodársky rozvitejšieho národa a o technické skúsenosti vyvinutého priemyslu. Priemyselná a hospodárska výpelosť západnej časti štátu dala podnet, že u niektorých hospodárskych pracovníkov vznikla nesprávna a pomýlená predstava, že industrializácia Slovenska je síce nevyhnutelná a potrebná vec, a že treba s ňou súhlasiť, ale iba z dôvodov politických, že máč predstavuje „obet“, ktorí prináša hospodárstvo v záujme jednoty štátu apod. Nie je ťažké vidieť, že títo hospodárski pracovníci boli plne v zajatí predstáv o rozvoji hospodárstva v kapitalistických podmienkach. Nepochopili, že industrializácia Slovenska je nevyhnutelným následkom plánovaného hospodárstva, že bez nej by sme predpokladaného rozvoja československého hospodárstva dosiahnuť nemohli, že by výrobné síly ďalej ostaly ležať ladom ako za kapitalizmu. Nepochopili teda, že industrializácia Slovenska je nielen slovenským záujmom a slovenskou vecou, ale súčasťou, a to veľmi dôležitou súčasťou všeobecného hospodárskeho rozvoja našej republiky. *(Veľký poľesk.)*

S týmto nechápaním nových podmienok rozvoja hospodárstva súvisia aj niektoré diskusie okolo rentability nových investícií. Zaisťte len ignoranti môžu tvrdiť, že u nás rentabilita nebrá úlohu. Existuje, pravda, kramárska, kapitalistická rentabilita, ktorá sa diva na vec len z úzkeho podnikového hľadiska a iba z hľadiska najbližších výhod; je však rentabilita národohospodárska, ktorá berie do úvahy aj také náklady a straty, ktoré nezafatujú priamo podnik, ale zafatujú celé naše národné hospodárstvo. A z tohto socialistického hľadiska rentabilita môže byť investícia výhodnejšia i tam, kde napríklad zatiaľ dopravné náklady sú väčšie apod.

Nahodíme teraz otázku: Aký cieľ sleduje industrializácia Slovenska?

Z toho, že porovnávame stupeň priemyselného rozvoja na Slovensku a v českých krajinách, mohla by vzniknúť domnienka, že rovnomerný vývin v oboch častiach republiky bude možný len pri rovnakej štruktúre výroby a že preto musí byť našim cieľom dosiahnuť rovnakú hospodársku štruktúru Slovenska, akú majú české krajiny. Nazdávam sa, že takto nemôžno otázku nastoliť. Vzájomný pomer priemyselnej a pôdohospodárskej výroby na Slovensku, a tým aj plánovaná výstavba priemyslu, musí vychádzať v podstate z týchto postulatov:

obvykle nestačí jednotlivce, na to musí byť kolektív, masa. K zvýšeniu produktivity práce, a to je hlavný cieľ našeho údernictví, soutežnení a stachanovšiny, je opravdu potrebná masová pracujúcich.

Na to se často zapomíná. To není můj poznaatek, soudruzi. Byl to soudruh Kalinin, který v roce 1942 v Moskvě na poradě stranických pracovníků mluvil o údernictví a socialistické soutěži a řekl:

„Kde je náš hlavní nedostatek? V tom, že zapomínáme na středního, průměrného dělníka.“

„Kdyby se nám podařilo zvýšit produktivitu práce všech dělníků pouze o 10 procent, kolik by z toho bylo užítku, jaký by to byl vzrůst průmyslové výroby. To však je těžší dosáhnout, než dělat jednotlivé rekordy.“

„O úspěších výroby rozhodují střední, průměrní lidé. Vy, soudruzi, řeknu vám to přímo, se chováte k průměrným lidem nedbale. Myslíte co nejčastěji na to, že zvyšování produktivity práce průměrných lidí o nějakých 10 procent je velká věc a že k tomuto cíli se musí zaměřit denní agitace.“

Myslím, že nad těmito slovy soudruha Kalinina, který sám byl 27 roků soustružníkem a znal praxi, bychom se měli zamyslet. Měli bychom se zamyslet nad otázkou, jak opravdu zařadit průměrného, obvyčejného dělníka, a těch je rozhodující masa, do údernického hnutí a do úsilí o zvýšení produktivity práce.

Rekordy jednotlivců jsou dobrá věc. Je potřeba jich využívat. Je zapotřebí je rozvíjet, ale nesmí se zapomínat, že nám tyto rekordy a výkony samy o sobě produktivitu nezvyšují. To vidíte nejlépe z kampaně k našemu sjezdu. Můžeme se pochlibit opravdu skvělými závazky mnohých jednotlivců a skupin. V splněných závazcích a darech ke sjezdu naše republika jistě mnoho získala. Nesmíme však přehlédnout fakt, že vzor vysokého rozvinutému soutěžnímu hnutí jsme ještě masu průměrných dělníků nezainteresovali na zvyšování produktivity. Pětiletka a její plnění nás však nutí k tomu, abychom to udělali. Neumíme-li to ještě, musíme se tomu učít. Učít se, to je opravdu základní problém nás všech, kterým je určen úkol budovat novou společnost, novou výrobu, plnit Gottwaldovu pětiletku, jít k socialismu. *(Veľký poľesk.)*

Hlavní úkol a povinnost

Učít se organizovat výrobu, učít se ovládat práci, učít se hospodářit a učít se v první řadě ovládat sám sebe a umět si poručit plnit důsledně všechny úkoly, které jsou na každého z nás, na místech, na něž jsme byli postaveni, vloženy. Není rozhodující, jaké je to místo. Rozhodující je, abych si uvědomil, že jsem povinen plnit všechny úkoly, které ode mne vyžaduje funkce, kterou vykonávám. *(Poľesk.)*

Při početní síle dnešní strany, při jednotnosti a masovosti odborové organizace, při vzrůstající početnosti Svazu mládeže, při síle obrozené Národní fronty, při všech prosředcích, které máme dnes k dispozici, není nic s to ohrozit naši pětiletku, náš rozvoj a naši cestu k socialismu. *(Poľesk.)*

Máme-li někde poruchy, nedostatky a svízele, pak je nutno hledat vinu u nás samých, v nedostatecích naší organizační práce, v nepochopení mnohých těch, které jsme postavili na odpovídající místa.

To nejsou speciální nedostatky naší výstavby. Při plnění první pětiletky v Sovětském svazu naráželi na tytéž obtíže. Překonali je proto, že si je zavčás uvědomili a bojovali proti nim....

a) Pomer priemyselnej a pôdohospodárskej výroby musí zaručiť maximálny rozvoj výrobných síl tak priemyselnej ako i poľnohospodárskej výroby, vychádzajúc z prírodných a historických podmienok Slovenska. Využitie surovín, pôdne pomery a možnosti zintenzívnenia pôdohospodárstva, geografické polohy atď. budú tu smerodajné.

b) Industrializácia musí upevniť jednotu československého hospodárstva a musí sa teda budovať s hľadiskom potreby a proporcií československého hospodárstva. (Potlesk.) Tieto postulaty musia určovať náplň industrializácie i jej zamerania a z nich sa nám podáva optimálna, sociálno-ekonomická štruktúra Slovenska, ktorú chceme industrializáciou dosiahnuť.

Úspešné splnenie úloh päťročného plánu na Slovensku závisí popri rozhodujúcom činiteľovi, pracovnom naštrení a zvýšenej produktivite práce v podstate od troch hlavných činiteľov všeobecného rozvoja slovenského priemyslu hospodárstva vôbec,

1. Je to na prvom mieste naše stavebníctvo, na ktoré čakajú veľké stavebné investície, najmä na poli nových priemyselných stavieb, ktoré úlohy môže vyriešiť len tak, že od doterajších remeselníckych foriem rýchlejšie prejde k formám priemyslovým.

2. Je to otázka našej energetiky, v oblasti ktorej musia byť o veľa rýchlejšie plnené nestavebné investície, aby výrobou elektrického prúdu, výstavbou a dokončením hydrocentrál a zvýšením ich výrobných kapacít mohli byť odstránené nežiaduce výkvy hospodárskej činnosti v dôsledku nedostatku elektrického prúdu pre priemyselné podniky.

3. Je to otázka železničnej dopravy na Slovensku, na ktorú rozširovanie a prehlbovanie našich obchodných a hospodárskych stykov so Sovietskym zväzom a štátmi ľudovej demokracie kladie nebyvajúce požiadavky. Tieto úlohy môže doprava plniť už dnes len pri výpätí všetkých síl. Javí sa totiž potreba časové termíny päťročného plánu pre výstavbu Košicko-bohumínskej železnice skrátiť a tak predísť možným poruchovým zjavom, ktoré by vplývaly na celé naše hospodárstvo. (Potlesk.)

Ďalšou závažnou otázkou je otázka tempa industrializácie.

Zo socialistickej výstavby v SSSR vieme, že sovietska vláda venovala tejto otázke a tým aj otázke tempa a rozvoja výrobných síl mimoriadnu pozornosť. V tejto otázke sa plne prejavujú veľké prednosti socialistickej sústavy nad sústavou kapitalistickou, ktorá nielen že nepozná nepretržitý rozvoj výrobných síl, ale nepozná ani takého tempa rozvoja, aké je možné v plánovanom hospodárstve. O absolútnej prevahe nášho súčasného spoločenského zriadenia na prechode od kapitalizmu k socializmu a o veľkom rozvoji výrobných síl v podmienkach ľudovej demokracie svedčí, že kým za kapitalistických výrobných pomerov v období 37 rokov, od roku 1900 do roku 1937, ročný priemerný prírastok v priemysle činných osôb bol 1 180, za päťročného plánu činí tento prírastok 18 000, čiže priemerný rozvoj v ľudovej demokracii je 15krát vyšší než za kapitalizmu. (Potlesk.)

O tempe industrializácie a rozvoja priemyselnej výroby na Slovensku vôbec hovoria ďalej tieto údaje:

Počet priemyselných zamestnancov (bez stavebníctva):

1. augusta 1946 131 269

31. júla 1948 176 859

Vzrast počtu robotníkov v dvojiročníci teda činí 45 590, čiže 34,7 percenta;

Predvídaný vzrast robotníkov v päťročnici 49 percent.

Podiel priemyselnej a pôdohospodárskej výroby podľa hodnoty:

v r. 1946 45 : 55

v r. 1948 50 : 50

v r. 1953 58 : 42

a to pri stálom významnom vzraste poľnohospodárskej výroby.

Priemerný ročný vzrast priemyselnej výroby na Slovensku v rokoch 1946 až 1953 činí 16,7 percenta.

Industrializačná politika našej strany sa prejavuje aj v podiele Slovenska na investiciách. Podiel tento činil v dvojiročníci podľa plánu 31,6 percenta celkových investícií. Vzhľadom na to, že investičný plán splnený nebol, sú skutočné investície nižšie. Podiel Slovenska na skutočných investiciách v dvojiročníci činí 33,1 percenta, podiel uskutočnených priemyslových investícií 25,9 percenta, pričom čiastka, pripadajúca na rozvojové investície, je na Slovensku vyššia než v Čechách. Podiel investícií na Slovensku v päťročnici je 28,6 percenta a z priemyselných investícií 23,4 percenta. Investície takého rozsahu by sa pochopiteľne na Slovensku z vlastných akumulovaných prostriedkov uskutočniť nedaly.

Pomoc českých krajín prejavuje sa nielen v takomto umiestnení akumulovaných prostriedkov. Prejavuje sa aj technickou pomocou každého druhu, prenášaním skúseností a vysokej technickej úrovne výroby mnohých odvetví. Na druhej strane je to pomoc, ktorá prináša prospech nielen pracujúcim na Slovensku, ale i v Čechách, lebo zvyšuje hospodársku silu a blahobyt celej Československej republiky. (Veľký potlesk.)

O rozmachu priemyselnej výroby a tým aj celého hospodárstva môžeme súdiť aj z údajov o produktoch vzraste autobusmi prepravených robotníkov, ktorých počet za jeden jediný rok vzrástol o dvadsiťapokrát. Osobná doprava železničnou za dvojiroční plán vzrástla o 96,8 percenta, osobná doprava autobusová až o 533 percent. Sme len na začiatku industrializácie a naše hospodárstvo beží na plné obrátky pri stále vzrastajúcom tempách.

Otázka tempa industrializácie je rozhodujúcou aj pre dosiahnutie rovnomerného vývinu životnej úrovne, lebo otázka životnej úrovne je predovšetkým otázkou spoločenskej produktivity práce, a dosiahnuť primeranú spoločenskú produktivitu práce predpokladá zmenu sociálno-ekonomickej štruktúry, ďalší značný odliv pracovných síl z pôdohospodárstva do priemyslu a stavebníctva. Je to teda dlhodobá úloha, ale pri zachovaní dnešného tempa industrializácie a jeho úmerného zvyšovania môže byť táto úloha, vytýčená v programe prvej Gottwaldovej vlády, v krátkom historickom období splnená. (Potlesk.)

Industrializácia a poľnohospodárska výroba

Poľnohospodárska výroba na Slovensku, hoci málo produktívna, stačila v minulosti nielen dodať v podstate všetky články potrebné na výživu obyvateľstva, ale mala aj značné vývozné zvyšky. Pravda, tržná produkcia poľnohospodárstva šla do značnej miery na úkor vlastnej spotreby malorofníckych producentov, najmä v živočíšnych výrobkoch. Prudký vzrast priemyselnej výroby i vzostup životnej úrovne na dedine v posledných rokoch spôsobily, že tržná produkcia poľnohospodárskych výrobkov poklesla a spotreba vzrástla. V nutnosti bezpodmienečne a podstatne zvýšiť poľnohospodársku produkciu je koreň problému. Poľnohospodárska výroba zaoštvá, tu nám vzniká úzke miesto a naše úsilie musí byť zacelené k tomu, aby sme toto úzke miesto čo najskôr likvidovali a aby poľnohospodárska výroba na Slovensku mohla uspokojiť stále vzrastajúce potreby obyvateľstva. Je to cieľ plne dosiahnuteľný, ako už ukazujú prvé výsledky v organizácii veľkovýkrmní ošipných a výrobný plán štátnych majetkov.

Industrializácia Slovenska odčerpáva prebytočné pracovné sily z preťaženého pôdohospodárstva, upevňuje vzťah medzi robotníctvom, malým a stredným roľníkom. Pokračujúca mechanizácia poľnohospodárstva postupne odstraňuje zaťažité formy extenzívneho hospodárstva a značne napomáha zvýšiť výťažnosť roľníckej práce. Myšlienka družstevných hydínarských fariem ako aj družstevných veľkovýkrmní ošipných má už dnes veľa priateľov na dedine. Jednotné dedinské družstvo bude významným činiteľom vo zvyšovaní produktivity práce a ďalšieho dvíhania životnej úrovne malých a stredných roľníkov.

Pracovné sily

Na začiatku dvojiročného plánu Slovensko nepoznalo starosti s pracovnými silami. Starosti boli opäťného rázu než v českých krajinách a spočívaly v tom, ako umiestniť všetky voľné pracovné sily. Medzitým nastaly veľké zmeny. Čiastočne už v rokoch 1945/1946, čiastočne za dvojiročného plánu zapojilo sa do veľkého úsilia československého ľudu obnoviť československé hospodárstvo na 250 000 Slovákov v českých krajinách, kde pracujú prevážne v priemysle, a to 188 000, a v pôdohospodárstve 36 000.

Do priemyslu na Slovensku sa začlenilo vyše 52 000 osôb a počet námezdné pracujúcich (okrem štátnej a ľudovej správy) za 2RP vzrástol o 22 %, pričom bolo možné pozorovať značný pokles sezónnych výkyvov. V roku 1948 potreba pracovných síl rástla už rýchlejšie ako samočinný príriltiv. V niektorých odboroch sme pocítovali vážne nedostatok pracovných síl, zvlášť v stavebníctve, baníctve, lesníctve, ale aj v kovopriemysle, nehovoriac o všeobecnom nedostatku kvalifikovaných pracovných síl. Pravda, to neznamená, že pracovné rezervy Slovenska sú vyčerpané. Súčasný stav svedčí o tom, že pracovné rezervy sa neuvoľňujú samočinne, že už nemôžeme rátať s automatickým príriltivom, ale že včleňovanie pracovných síl do jednotlivých odvetví musí byť riadne a dôkladne plánované a najmä prevod pracovných síl z pôdohospodárstva do priemyslu musí byť spojený s účelnými opatreniami.

V päťročnom pláne ukazuje sa potreba nových pracovných síl takto:

priemysel	90 000
stavebníctvo	35 000

Zvlášť páčivá je otázka odborných síl. Výchova odborných síl, ako nás tomu učí i skúsenosť Sovietskeho zväzu, je jednou z najvážnejších a najzložitejších úloh socialistickej industrializácie. Aj keď sme určité výsledky dosiahli aj na tomto poli, je jasné, že výchova odborných robotníkov ako aj stredných a vyšších technických kádrov musí byť postavená na širšiu základňu. A to tým viac, lebo otázka odborníkov nevzniká len v priemysle, ale aj v poľnohospodárstve, stavebníctve, doprave a skoro vo všetkých ostatných úsekoch.

Rozvoj jednotlivých krajov Slovenska

Ak hovorme o hospodárskej zaostalosti Slovenska, musíme mať na zreteli, že v hospodárskej a priemyselnej úrovni jednotlivých krajov sú veľké rozdiely. Značná časť priemyslu je sústredená v Považí, zatiaľ čo priemysel východného Slovenska je nepatrný. Kým v Žilinskom kraji 8,2 %, v Bratislavskom kraji 6,3 % z celkového počtu obyvateľov je činných v priemysle, v Prešovskom kraji je činných iba 0,9 %. Bude dôležitou úlohou ďalšej industrializácie zabezpečiť rozvoj všetkých krajov, dopravne sprístupniť a začleniť do hospodárskeho kolobehu i najodľahlejšie okruhy. (Veľký potlesk.) Najväčšie ťažkosti sú v tomto smere v Prešovskom a Košickom kraji, kde k veľkému nedostatku komunikácií pristupuje ešte nedostatok palív, ktoré sa musia dovážať z veľkej vzdialenosti. Má preto pre východné Slovensko využitie vodných síl zvýšený a priam kľúčový význam. (Potlesk.)...